

วารสาร เมืองโบราณ

MUANG BORAN JOURNAL ๔๑.๔

ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘

Vol. 41 No. 4 October - December 2015

www.MuangBoranJournal.com

นครชัยศรี เมืองลุ่มน้ำแห่งศรีทวารวดี

สหพันธรัฐทวารวดี

ตลาดเก่า
ในลุ่มน้ำนครชัยศรี

ตำนานพระประโทน :
ตำนานแบบพุทธศาสนา
ในสุวรรณภูมิ

สารบัญ

- ๑ ภาพวาด... นครชัยศรี : เมืองลุ่มน้ำแห่งศรีทวารวดี สุทธิชัย ฤทธิ์จตุพรชัย
๗ บทบรรณาธิการ... การถือผีในสังคมปัจจุบัน ศรีศักร วัลลิโภดม

ภูมิวัฒนธรรม

- เรื่องจากปก...
๑๒ นครชัยศรี : เมืองลุ่มน้ำแห่งศรีทวารวดี วิยะดา ทองมิตร
เรื่องประจำเล่ม...
๒๓ สหพันธรัฐทวารวดี ศรีศักร วัลลิโภดม
๓๗ นครปฐม : เมืองท่าอันประเสริฐในสมัยทวารวดีและประตูการค้า
บนเส้นทางสายไหมทางทะเล ผศ.ดร. สุฤษดิ์พงศ์ ชุนทรง
๕๓ งานองค์พระฯ เมธินีย์ ชุ่มผล
๖๐ ตลาดเก่าในลุ่มน้ำนครชัยศรี
• “ตลาดบางปลา” ตลาดสองสายน้ำ ๒๐๐ ปี เกสรบัว อุบลสวรรค์
• ตลาดน้ำปากคลองบางแก้ว ตลาดต้นสน ในความทรงจำ อภิญญา นันทนาท
• จีวร่าย : ผู้คนบนเส้นทางรถไฟและเรือเมล์ ณัฐวิทย์ พิมพ์ทอง
๘๖ “พงศิก” และ “โกสินารายณ์” ชุมชนบนเส้นทางเศรษฐกิจ
และความสัมพันธ์กับเมืองนครปฐมโบราณ วลัยลักษณ์ ทรงศิริ
๑๐๑ ข้อสังเกตเรื่องศาลเจ้า ศาลผี ริมคลองบางแก้ว สุศุตรา สุจฉายา

ปกิณกะ

- ๑๑๔ ในรอบสามเดือน... กองบรรณาธิการ
๑๒๐ วิถีชน บนตำนาน... ตำนานพระประโทน : ตำนานแบบพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ
ศาสตราจารย์สุกัญญา สุจฉายา
๑๒๗ เก็บตกนามบ้านนามเมือง... ทำน้ำศาลเจ้าเก่า โรงโคม อีสราณภาพ
พรพิมล เจริญบุตร
๑๓๒ เรื่องเล่าชาวกรุง... ตรอกละคร วัดแค นางเลิ้ง
วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ รัชนิบูล ตั้งคณะสิงห์ และพัชรินทร์ เดชสมบูรณ์รัตน์

บทความพิเศษ

- ๑๔๐ ตบประทายหัวภู บ้านภูพระ : ประเพณีของ “เครือข่ายชุมชน”
ท้องถิ่นลุ่มน้ำมอตอนบน วีระวัฒน์ แสนคำ
๑๕๐ วัว ควาย สัญลักษณ์แห่งชนชั้นกับการบูชาบุญ ดร. ประเสริฐ รุณรา

Content

- 51 Nakhon Pathom - A Superb Port in the Dvaravati Era
and a Door to the Trade on the Maritime Silk Road -
Asst. Dr. Saritpong Khunsong
149 “Tob Pratai Huaphu, Ban Phupra” Tradition of the Local Community
Network of the Upper Mor River Watershed
Teera Watt Sankom

นครชัยศรี เมืองลุ่มน้ำแห่งศรีทวารวดี

บริเวณตัวเมืองนครชัยศรีทางทิศตะวันออก
มีคลองบางแก้วไหลพาดผ่าน
มาจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือ
และมีคลองพระประโทนผ่ากลางเมือง
ในแนวเหนือใต้ พื้นที่ภายในตัวเมือง
บริเวณนี้เป็นที่ตั้งของวัดพระประโทนเจดีย์
และเจดีย์จุลประโทน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำคัญ
ต่ำลงมาทางตอนใต้ของเจดีย์ดังกล่าว
สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นที่ตั้งของพระราชวัง
ด้วยมีหนองน้ำกระจายอยู่ในพื้นที่จำนวนมาก

วารสาร เมืองโบราณ

MUANG BORAN JOURNAL ๔๑.๔

ปีที่ ๔๑ ฉบับที่ ๔ ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๘

Vol. 41 No. 4 October - December 2015

www.MuangBoranJournal.com

ผู้อำนวยการ สุวพร ทองธิว

สรณบุคคล เล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์, มานิต วัลลิโกตม,
ประยูร อุลุชาฎะ, ม.จ. สุภัทรทิศ ดิศกุล

ที่ปรึกษา เสนอ นิลเดช, พล.ต.ท. เผ่าไทย ทองธิว, วิริยะ ไกรฤกษ์,
อนุวิทย์ เจริญศุกกุล, สุวรรณ เกรียงไกรเพชร, ธิดา สาระยา,
พรชัย สุจิตต์, ม.ร.ว. สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์, ศิริวิทย์ รั้งสิกลัส,
วิยะดา ทองมิตร, แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย

ที่ปรึกษากฎหมาย สมพจน์ เจียมพานทอง, พิเศษ จิยาศักดิ์

บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ศรีศักร วัลลิโกตม

หัวหน้ากองบรรณาธิการ สุดารา สุจฉายา

กองบรรณาธิการ วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ, ฌันฐิวิทย์ พิมพ์ทอง,
อภิญา นนันทนาท, พรพิมล เจริญบุตร, เมธิณี ช่อมผล

เว็บมาสเตอร์ จตุพร ทองจันทร์

ที่ปรึกษาฝ่ายศิลปกรรมและการผลิต จำนงค์ ศรีนวล

บรรณาธิการศิลปะ นฤมล ส่วนภูษา

บรรณาธิการภาพ ประเวศ ต้นตราภิรมย์

ศิลปกรรม วัลลภา สะบุ่ม่วง, ฌิลดา หุตะเศรณี, สุรศักดิ์ เทศขจร
แยกสี กนกศิลป์

ดูแลการผลิต ธนา วาสสิศิริ

ฝ่ายโฆษณาและการตลาด กฤตนิดดา หนูไชยะ

สมาชิก ชัชพร ตริทศกุล, จีรพันธุ์ ท่วมสม, สุพจน์ ชำคำ
โทร. ๐-๒๒๘๑-๖๑๑๐ (อัตโนมัติ) ต่อ ๑๐๕

เฟลท กนกศิลป์ โทร. ๐-๒๒๑๕-๑๕๘๘

พิมพ์ที่ ด้านสุทธาการพิมพ์ โทร. ๐-๒๕๖๖-๑๖๐๐-๖

สำนักงาน กองบรรณาธิการวารสารเมืองโบราณ

(มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์)

๓๙๗ ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐
โทร. ๐-๒๖๒๙-๓๑๐๘, ๐-๒๒๘๑-๑๙๘๘ มือถือ ๐๙-๙๗๕๑-๖๔๖๐

จัดจำหน่าย บริษัทวิริยะธุรกิจ จำกัด

๒๘, ๓๐ ถนนปรีณายก แขวงบ้านพานถม

เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐-๒๒๘๑-๖๑๑๐ โทรสาร ๐-๒๒๘๒-๗๐๐๓

Executive Director Suwapor Thongthiew

Editor & Publisher Srisakra Vallibhotama

Editorial Staff Lek-Prapai Viriyapant Foundation Staffs

Translator Sawanee Nivasabutr

Editorial Office Muang Boran Journal

397 Phra Sumeru Rd. Phra Nakhon, Bangkok 10200

Tel. 0-2629-3108, 0-2281-1988 Mobile 09-9751-6460

เงื่อนไขต้นฉบับ

กองบรรณาธิการวารสารเมืองโบราณ (เจ้าหน้าที่มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์) ยินดีรับพิจารณาบทความจากนักวิชาการ นักศึกษา ตลอดจนผู้อ่านและผู้สนใจทั่วไป เพื่อนำลงตีพิมพ์ในเล่ม โดยมีเกณฑ์การพิจารณาคือ

ส่วนบทความพิเศษ เป็นบทความวิชาการความยาวไม่เกิน ๖-๘ หน้า มีภาพและแผนภูมิ แผนผัง ประกอบตามสมควร (ภาพมีขนาดไม่ต่ำกว่า ๖ x ๘ นิ้ว และความละเอียดภาพต้องไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ dpi หรือภาพถ่ายความละเอียดต้องไม่ต่ำกว่า ๘ ล้านพิกเซล) มีระบบการอ้างอิงชัดเจน

ส่วนปกิณกะ เป็นบทความขนาดสั้น รายงานข่าว หรือข้อมูลใหม่ ความยาวไม่เกิน ๔-๕ หน้า ภาพประกอบไม่เกิน ๕-๖ ภาพ (ภาพมีขนาดไม่ต่ำกว่า ๖ x ๘ นิ้ว และความละเอียดภาพต้องไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ dpi หรือภาพถ่ายความละเอียดต้องไม่ต่ำกว่า ๘ ล้านพิกเซล)

ผู้ประสงค์จะส่งบทความลงตีพิมพ์ในวารสารเมืองโบราณ กรุณาแนบแผ่นดิสก์ (Diskette) หรือแผ่นซีดี (CD-Rom) ซึ่งบรรจุเนื้อหาบทความของท่านมาพร้อมต้นฉบับพิมพ์เพื่อความสะดวกในการตรวจแก้และจัดพิมพ์ต่อไป

ต้นฉบับบทความใดที่ผ่านการพิจารณา กองบรรณาธิการจะติดต่อแจ้งผลและรายละเอียดเงื่อนไขเกี่ยวกับการเพิ่มเติมข้อมูล-ภาพประกอบ ตลอดจนการตัดตอนและแก้ไขข้อเขียนของท่าน (ถ้ามี) เพื่อการตีพิมพ์ที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นภายใน ๑ เดือนหลังจากได้รับต้นฉบับแล้ว

ผู้เขียนบทความจะได้รับวารสารเมืองโบราณ (๑ ฉบับ) เป็นบรรณาการ พร้อมค่าเขียนต้นฉบับภายในเวลาประมาณ ๑ เดือนหลังจากวารสารฯ ออกวางจำหน่าย และผู้เขียนได้ส่งเอกสารแสดงสิทธิ์โดยการประสานงานของกองบรรณาธิการ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการนำบทความที่ได้รับการตีพิมพ์แล้ว เผยแพร่ทางเว็บไซต์ของวารสารฯ ด้วย

อนึ่ง บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารเมืองโบราณย่อมเป็นการเสนอความคิดเห็นเฉพาะตัวของผู้เขียน ไม่เกี่ยวข้องกับกองบรรณาธิการแต่อย่างใด

ผู้สนใจสามารถติดต่อหรือส่งต้นฉบับได้ที่

มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์ (วารสารเมืองโบราณ)

๓๙๗ ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ

เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๒๙-๓๑๐๘, ๐-๒๒๘๑-๑๙๘๘ ต่อ ๑๙, ๒๐

หรืออีเมล mbjournal1974@gmail.com